

**Návrh na účasť Slovenskej republiky
na činnosti Európskeho centra výnimočnosti
pre boj proti hybridným hrozbám v Helsinkách**

Bezpečnostné prostredie Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) v súčasnom období ovplyvňujú najmä nevojenské hrozby. Pôvodcami hrozieb tiež nie sú len štátni, ale aj neštátni aktéri, ktorých cieľom je pomocou podprahových aktivít znefunkčniť rozhodovacie mechanizmy štátu a podkopať existujúci ústavný systém.

Hybridné hrozby predstavujú komplex politických, informačných, spravodajských, vojenských, ekonomických, finančných a právnych nástrojov, ktoré sa využívajú v priebehu konfliktu alebo dlhodobo v mierových časoch s cieľom dosiahnuť oslabenie integrity protivníka. Môžu zahŕňať rôzne nástroje od kybernetických útokov a elektronických vojen až po tradičné vojenské prostriedky, od teroristických činov a sabotáží až po politický a hospodársky nátlak, od psychologických operácií až po nepriateľskú propagandu. Hybridné aktivity sú zamerané na destabilizáciu fungujúceho štátu a polarizáciu jeho spoločnosti. Môžu mať za cieľ vyvolanie verejných protestov alebo až vnútorného konfliktu v zasiahnutej krajine, oslabenie alebo pád vlády, a to všetko bez priameho a otvoreného použitia vojenskej sily. Zámerne vytvárajú zmätok, stierajú rozdiel medzi mierovým a vojnovým stavom a zameriavajú sa na napádanie zraniteľných miest bezpečnostného systému štátu a spoločnosti.

Iniciatíva na **zriadenie Európskeho centra výnimočnosti pre boj proti hybridným hrozbám** vychádzala zo spoločného oznámenia Európskej komisie a vysokého predstaviteľa Európskemu parlamentu a Rady s názvom **„Spoločný rámec boja proti hybridným hrozbám – reakcia Európskej únie“**, o ktorom sa rozhodlo v Bruseli dňa 6. apríla 2016. Táto iniciatíva bola podporená v **„Spoločnom súbore návrhov na vykonávanie spoločnej deklarácie EÚ a NATO“**, ktorú schválila Rada Európskej únie a Severoatlantická rada dňa 6. decembra 2016.

Európske centrum výnimočnosti pre boj proti hybridným hrozbám (ďalej len „Centrum“) bolo z iniciatívy fínskej vlády a za podpory najvyšších predstaviteľov Európskej únie (ďalej len „EÚ“) a Severoatlantickej aliancie (ďalej len „NATO“) v Helsinkách založené 11. apríla 2017, keď prvých deväť účastníckych štátov podpísalo **„Memorandum o porozumení“**. Slávnostná inaugurácia sa konala 2. októbra 2017.

Centrum bolo zriadené ako fínska organizácia podľa fínskeho práva. Centrum má domácu právnu subjektivitu a je schopné vykonávať svoje funkcie vo Fínskej republike v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré nadobudli účinnosť 1. júla 2017. Pravidlá pre účasť štátov sú obsiahnuté v právne nezáväznom dokumente – **„Memorandum o porozumení“**, ktoré výslovne vylučuje, aby na jeho základe vznikli akékoľvek práva a povinnosti podľa medzinárodného práva, ale i podľa práva ktoréhokoľvek z účastníkov **„Memoranda o porozumení“**. Tento dokument teda nie je medzinárodnou zmluvou a preto účasť SR v Centre bude realizovaná v súlade s vnútroštátnym právnym poriadkom SR a podľa kompetencií zainteresovaných subjektov. Navrhované pristúpenie SR k **Memorandu o porozumení** nepredstavuje členstvo SR v medzinárodnej organizácii podľa medzinárodného práva verejného (čl. 7 ods. 4 Ústavy SR). SR na základe nezmluvného dokumentu nepreberá záväzky, ale preberá politické prísľuby vo forme platenia ročného príspevku.

Na činnosti Centra sa v súčasnosti podieľa **24 účastníckych štátov** – Cyprus, Česká republika, Čierna Hora, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Kanada,

Litva, Lotyšsko, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo, Spojené štáty americké, Španielsko, Švédsko, Taliansko a Turecko.

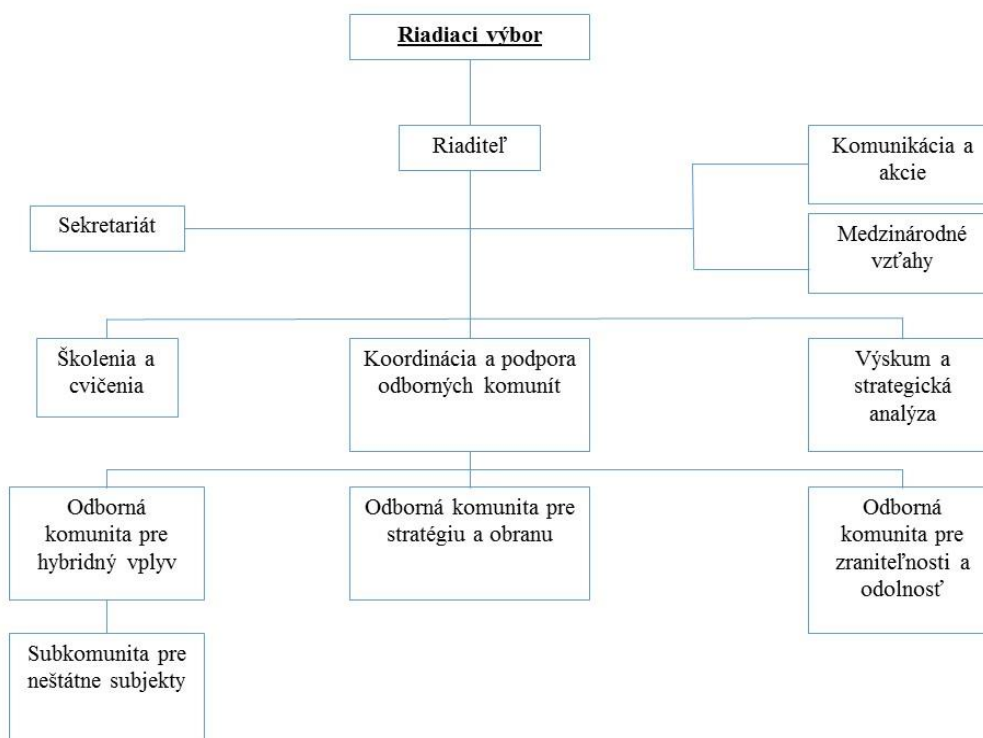
Cieľom Centra je posilňovanie odolnosti voči hybridným hrozbám prostredníctvom vzdelávania, výcviku a vydávania doporučení v oblasti čelenia hybridným hrozbám.

Centrum podporuje individuálne a kolektívne úsilie účastníkov o zvýšenie ich civilno-vojenských schopností, odolnosti a pripravenosti čeliť hybridným hrozbám so zvláštnym zameraním na európsku bezpečnosť. Zámerom je, aby Centrum ponúkalo kolektívnu odbornosť a skúsenosti v prospech všetkých účastníkov, ako aj EÚ a NATO.

Aktivity Centra k dosiahnutiu účelu svojej činnosti podporujú:

- dialóg a konzultácie na strategickej úrovni medzi účastníckymi krajinami, EÚ a NATO;
- vykonávanie výskumu a analýz hybridných hrozieb a metód na boj proti takýmto hrozbám;
- rozvíjanie doktríny, vedenie školení a organizovanie cvičení zameraných na zvýšenie individuálnych schopností účastníkov ako aj na interoperabilitu medzi účastníkmi, EÚ a NATO v boji proti hybridným hrozbám;
- vyzývanie na dialóg a zapájanie vládnych a mimovládnych odborníkov zo širokého spektra profesionálnych sektorov a disciplín.

Orgánmi Centra sú riadiaci výbor a sekretariát. Na čele sekretariátu je riaditeľ. Sídлом sekretariátu Centra je Fínsko (Helsinki). Riadiaci výbor sa skladá zo zástupcov účastníckych štátov. Rokovanie sa koná spravidla **dvakrát ročne**. Okrem iného volia riaditeľa Centra, predsedu riadiaceho výboru (funkčné obdobie na 3 roky), schvaľujú zásady a pracovný program Centra, schvaľujú rozpočet Centra a ročné príspevky jednotlivých účastníckych štátov.

Centrum má v súčasnosti tri aktívne odborné komunity – pre hybridný vplyv (vedená Spojeným kráľovstvom), pre zraniteľnosti a odolnosť (vedená Fínskom) a pre stratégiu a obranu (vedená Nemeckom). Odborné komunity sú siete odborníkov z účastníckych krajín a inštitúcií v rámci Centra. Odborné komunity poskytujú priestor na nadnárodné a multidisciplinárne zdieľanie najlepších postupov, skúseností a odborných znalostí, aby účastnícke krajiny a inštitúcie mohli lepšie porozumieť hybridným hrozbám, brániť sa proti nim a ako na ne reagovať. **Odborná komunita pre hybridný vplyv má subkomunitu pre nešťátne subjekty** a skúma, ako rôzne nešťátne subjekty vykonávajú ovplyvňovanie v prospech nepriateľských štátnych aktérov.

Centrum produkuje svoje publikácie – Strategické analytické dokumenty a Pracovné dokumenty. **Strategické analytické dokumenty** sú krátke príspevky (približne 2 000 slov) od odborníkov z akademickej a výskumnej obce. Publikujú sa raz za mesiac. Myšlienka strategických analytických dokumentov je zlepšiť porozumenie rôznych javov v oblasti hybridných hrozieb. Nepredstavujú priame odporúčania, ale ich cieľom je vysvetliť procesy a identifikovať medzery vo vedomostiach a porozumení, ako aj zdôrazniť trendy a budúce výzvy. Tieto analytické dokumenty prechádzajú recenziou.

Pracovné dokumenty sú stredne dlhé články (do 5 000 slov) od odborníkov a expertov s praktickými skúsenosťami. Cieľom pracovných dokumentov je podeliť sa o myšlienky, ako aj prezentovať analýzu udalostí, ktoré sú dôležité z hľadiska hybridných hrozieb. Niektoré práce vydávajú odporúčania. Pracovné dokumenty neprechádzajú recenziou.

Projekty koordinuje Centrum, v prípade potreby požiada o kontakt na expertov v jednotlivých účastníckych krajinách. Centrum pracuje v **neutajovanom režime**.

SR je krajinou, kde sa tiež prejavujú niektoré indikátory hybridných hrozieb. Túto skutočnosť reflektovala aj „**Koncepcia pre boj Slovenskej republiky proti hybridným hrozbám**“, prijatá vládou SR 11. júla 2018 uznesením vlády SR č. 345/2018. Koncepcia identifikuje inštitucionálny rámec pre boj proti hybridným hrozbám, kde **úlohy národného koordinačného centra pre hybridné hrozby plní Národné bezpečnostné analytické centrum a úlohy národného kontaktného miesta pre hybridné hrozby plní Situačné centrum SR** (ďalej len „SITCEN“), ktoré je v štruktúre Kancelárie Bezpečnostnej rady SR na Úrade vlády SR. Z uvedeného dôvodu sa predpokladá, že slovenským zástupcom v riadiacom výbore Centra bude určený zástupca SITCEN. Predpokladá sa, že slovenského zástupcu do riadiaceho výboru Centra vymenuje predseda vlády SR a formálne náležitosti pre účasť SR v Centre zabezpečí minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Prístup SR a jej účasť v Centre bude formálne potvrdená podpisom notifikácie a tým pripojením k *Memorandu o porozumení*.

Podľa kapitoly 11 *Memoranda o porozumení* môže vláda SR vyjadriť úmysel stať sa účastníkom Centra listom (žiadosť) poslaným sekretariátu Centra. Následne riadiaci výbor môže na základe rozhodnutia prijatého jednoduchou väčšinou pozvať k účasti vládu SR, aby sa zúčastnila na spolupráci podľa *Memoranda o porozumení*. Pre novú účastnícku krajinu sa *Memorandum o porozumení* začne uplatňovať a táto krajina sa stane účastníkom v deň prijatia oznámenia sekretariátom.

Účasť SR v Centre je každoročne podmienená uhradením finančného príspevku v sume 60 000 eur. Spolu s predpokladanými výdavkami na zahraničnú pracovnú cestu budú celkové výdavky na účasť slovenského zástupcu v Centre činiť 65 000 eur. V zmysle návrhu uznesenia vlády SR bude určená čiastka hradená navýšením rozpočtovej kapitoly Úradu vlády SR. Do budúcnosti sa môže výška príspevku podľa nastavenia pravidiel financovania Centra znižovať v závislosti od rastu počtu účastníkov.

Pre efektívne riešenie hybridných hrozieb v SR je pre celý bezpečnostný systém potrebná úzka koordinácia a spolupráca so zahraničnými partnermi. Väčšina silových rezortov a spravodajské služby udržiava v rámci svojej pôsobnosti väzby so svojimi zahraničnými partnermi priamo, alebo prostredníctvom EÚ a NATO. Vzhľadom na expertíznu náročnosť a nové metódy hybridných aktivít by účasť SR na činnosti Centra bola prínosom, nakoľko analytické produkty Centra sú prístupné len účastníckym krajinám.

V rámci SR sa tiež očakáva, že sa prípadnej spolupráce s Centrom budú zúčastňovať vybraní experti (podľa potreby a spracovávanej témy). **Návrh nepočíta** so stálym zastúpením SR v Centre, t. j. vyslaním zástupcu SR do Centra.

SR s ohľadom na medzinárodnú bezpečnostnú situáciu a potrebu posilnenia medzinárodnej spolupráce vo vzťahu k hybridným hrozbám považuje za žiaduce pripojiť sa k spolupráci aj v rámci Centra.